

Wegwijzer naar informatie over dementie
Vormingsmateriaal met thema dementie
(en verwante thema's)
26nov. 2008

Deze wegwijzer bevat materialen voor vorming zowel aan studenten en professionelen, als aan mantelzorgers
Kent u nog interessante materialen die hier niet vermeld worden? Wij leren ze graag door u kennen (contactgegevens: zie onderaan)

zie ook: [Wegwijzer beeldmateriaal](#)
zie ook: [Wegwijzer poëzie / fotoboeken](#)

[CURSUSSEN / HANDLEIDINGEN / INSTRUCTIES](#)
[BEELDMATERIAAL MET VORMINGSPAKKET](#)
[SPELMATERIAAL \(EN WAAR BESTELLEN\)](#)

CURSUSSEN / HANDLEIDINGEN / INSTRUCTIES

Titels in alfabetische volgorde

Afdeling Duizendschoon. Werkboek voor kwalificatieniveau 3

J. Korhorn, W. de Vries-Prins

Houten : BSL, 2003

ISBN 978-90-313-3520-6 € 17.00

De afdeling Duizendschoon is een afdeling in een verpleeghuis. De bewoners hebben psychogeriatrische problemen. Ze kunnen niet meer thuis wonen. Bij een blijvende opname wordt de woning verkocht of de huur opgezegd en alle eigendommen en meubels worden door de familie weggedaan. De verpleegafdeling is echt de laatste woonplaats. De mensen die op een psychogeriatrische afdeling in dit verpleeg- huis wonen delen hun kamer met drie andere mensen. Het enige dat zij nog voor zichzelf hebben is een bed, een kledingkast en een nachtkastje. En daarvan kunnen zij niet onthouden dat het van hen is, als ze dement zijn.

Beeldvorming Plus. Lesmateriaal bij beeldvorming over ouder worden

Penninx Kees, Scholte Magot, Van Tulder Jeanette

Utrecht : NIZW, <>. – 73 p.

Circle of care : praktisch advies en ervaringen voor verwanten van patiënten met de ziekte van Alzheimer

Janssen-Cilag

Berchem : Janssen-Cilag, 2002-

Contact houden met dementerende ouderen : een cursus voor verplegenden, verzorgenden en familieleden : werkboek

Toseland R.W., McCallion Ph.

Assen : Van Gorcum, 2002

ISBN 90-232-3787-0

Contact houden met dementerende ouderen : een cursus voor verplegenden, verzorgenden en familieleden : docentenhandleiding

Toseland R.W., McCallion Ph.

Assen : Van Gorcum, 2002

ISBN 90-232-3786-2

De heer Belfort. Werkboek voor kwalificatieniveau 4

J. van Meteren; A. Haagsma

Houten : BSL, 2004. – 58 p.

ISBN 978-90-313-4346-1 €14.00

Deze casus gaat over meneer Belfort en zijn dementie. De verschillende fasen van dementie, de achtergrond en rol van de familie en omgeving komen aan bod, evenals het geriatrisch netwerk van de

huisarts, thuiszorg, het algemeen ziekenhuis, de GAAZ, het verpleeghuis en de alternatieve woongroepvormen.

De heer Kamminga. Werkboek voor kwalificatieniveau 3

N. van Halem, M. van der Cingel, J.G.M. Hutten

Houten : BSL, 2003. – 80 p.

ISBN 978-90-313-35329 €17.00

Steeds meer mensen bereiken een hoge leeftijd in onze maatschappij. De 'vergrijzing' neemt toe. Dit gegeven kom je veelvuldig tegen in de statistieken van kranten en andere media. De ouderdom kan wijsheid, inzicht en bezinning opleveren, maar ook verdriet door verlies van geliefden en bekenden en eenzaamheid. Daarnaast krijgt het afnemen van psychische en lichaamsfuncties een belangrijke plaats. Je maakt kennis met een aantal ziekten die kunnen horen bij de laatste levensfase en met een aantal voorkomende gedragsproblemen. Je ontwikkelt kennis, houding en vaardigheden om je voor te bereiden op de zorg voor deze bewoners.

Dementiecurcus: een handleiding voor docenten

BOUMANS, A.; BUITENHUIS M.

Utrecht : NcGv, SVOZ, 1996

Draaiboek voor de cursus vrijwilligers en dementie

dementie; vrijwilligers

Bunnik, Alzheimerstichting, 1995

E-dementie (2de editie)[handboek + CD-rom]

Verschraegen J., De Corte G., Van den Heuvel B.

Antwerpen : Garant, 2004

ISBN 90-441-1628-2

Handleiding voor docenten bij de basiscursus dementie voor helpenden

dementie ; thuiszorg; verzorgenden

Kootte M., Boumans A.

Utrecht : SVOZ, 1997

Handleiding voor docenten bij de basiscursus dementie voor verpleegkundigen en verzorgenden

Koote M., Boumans A.

Utrecht : SVOZ, <>. – 56 p.

Handleiding voor docenten bij de basiscursus dementie voor vrijwilligers

dementie; thuiszorg; vrijwilligers

Kootte M., Van der Veen F.E.

Groningen : Stichting Wing, 1997

Handleiding voor docenten bij de cursus casemanagement en dementie

dementie; thuiszorg; casemanagement

Kootte M., Nijenhuis-Van Weert J.W., Van der Plaats A.

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, 1997

Handleiding voor Kontaktgespreksgroepen. Handleiding voor het opzetten van kontaktgespreksgroepen

dementie; familieleden

Smoor I.G.M.

Bunnik : Alzheimer Stichting, 1988

(Een) kijk op mantelzorg : lessenpakket over mantelzorg en thuiszorg

Werkgroep thuisverzorgers

Heverlee : WG TV, 2001

- gids voor de docent

- video

Kwaliteitscriteria voor dementiecurcus

BUITENHUIS, M.

NcGv/LOP

Mantelzorg in zicht : bouwstenen voor lessen over mantelzorg
Goudriaan G., Steenvoorden M., Kraan T.
Utrecht : NIZW, 1995

Meneer Van Zanten. Werkboek voor kwalificatieniveau 4
M. Dales, A. van Eijck, H. te Riet
Houten : BSL, 2008. – 86 p.
ISBN 978-90-313-31598 € 14.00

In deze casus maak je kennis met meneer Van Zanten en zijn vrouw. Meneer Van Zanten is 70 jaar en hij woont thuis met zijn 64-jarige vrouw. De laatste tijd is meneer Van Zanten erg vergeetachtig geworden en heeft hij een indicatie gekregen voor de dagbehandeling van een psychogeriatrisch verpleeghuis omdat geconstateerd is dat hij lijdt aan beginnende dementie. Daar verblijft hij nu overdag van maandag tot en met vrijdag. Een dag heeft daar een vaste structuur. Zowel meneer als mevrouw Van Zanten moeten wennen aan de nieuwe situatie.

Trainingsprogramma dagopvang plus
doelgroep: begeleiders van mantelzorgers verwarde ouderen in dagcentra
Hilde Stoop
Tilburg : BOZ, PON, 1995

Zorgen voor... kent geen leeftijd : lesmap 6 leerjaar Basisonderwijs
Werkgroep thuisverzorgers
Heverlee : WG TV, [2003]

BEELDMATERIAAL MET VORMINGSPAKKET

in volgorde van recent naar minder recent

Ban de band [dvd]

Zorg voor Beter – www.zorgvoorbeter.nl

Vilans, 2009. -

<http://www.vilans.nl/smartsite.dws?ch=,@id%3D69429&id=136357>

Het gebruikt van de (Zweedse) onrustband als vrijheidsbeperking is een zware maatregel. Een maatregel die ernstig ingrijpt in de vrijheid en het welbevinden van cliënten in de zorg. Maar het gebruik van de band levert ook aanzienlijke risico's op. Risico's die ernstiger letsel veroorzaken dan vallen. Het verkorte Verbetertraject Ban de band van Zorg voor Beter richt zich op zorgorganisaties die het gebruik van onrustbanden verantwoord willen afbouwen.

Met deze film laten wij u zien dat afbouwen heel goed mogelijk is! De film toont goede voorbeelden uit de verstandelijk gehandicaptensector en uit de verpleeghuiszorg.

Brochure kan gedownload

Dementie, zorgen voor nu en later [DVD + werkboek]

Groningen : HanzeConnect, 2008. – 180 min.

Familieleden, mantelzorgers hebben ondersteuning nodig bij het omgaan met het veranderde gedrag van hun naaste, de patiënt met dementie. Zij vragen daarbij van professionals vooral om praktische suggesties en voorbeeldgedrag. Daarom heeft HanzeConnect voor opleidingen op het terrein van zorg en welzijn en voor professionals/vrijwilligers, die werkzaam zijn in de praktijk, een educatief pakket over dementie gemaakt: "Dementie zorgen voor nu en later".

De DVD bevat zeven gefilmde praktijkverhalen met een totale lengte van drie uur. In deze verhalen staat de behandeling, begeleiding en zorg voor mensen met dementie en hun familieleden centraal: thuis, binnen dagopvang en -verzorging, projecten kleinschalig wonen, verzorgings- en verpleeghuis.

De films zijn geen instructiefilms over het werken met mensen met dementie. Ze geven inzicht in de praktijk, waarin mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zoeken naar passende benaderingen. Daarbij worden zij geconfronteerd met allerlei dilemma's en valkuilen.

In het werkboek worden methodische en didactische aandachtspunten beschreven en werkvormen aangedragen voor het gebruik van de films bij scholing en voorlichting. Het gaat daarbij om zowel observatie- en reflectieoefeningen als om oefeningen aan de hand waarvan vaardigheden getraind kunnen worden.

www.hanzeconnect.nl

Het wordt langzaam tastbaar. Een film over de invoering van belevingsgerichte zorg in een verpleeghuis [DVD]

Cora van der Kooij, Bart Nelissen, Eric de Clercq

Apeldoorn : Zorgetalentproducties, 2007. – (52 min.)

Gedurende twee jaar is het proces van invoering van belevingsgerichte zorg gefilmd, toegespitst op de medewerkers van één afdeling van een verpleeghuis. De DVD bestaat uit:

De hoofdfilm 'Het wordt langzaam tastbaar'. Hierin wordt het beeld geschetst van de invoering van belevingsgerichte zorg op de afdeling. De verzorgenden vertellen hoe zij belevingsgerichte zorg in eerste instantie zweverig vinden, en hoe dat verandert in belangstelling en enthousiasme.

Implementatiemodulen: in op de doelgroep toegespitste modulen komen managers en projectgroepleden, leidinggevenden, afdelingsmedewerkers en medewerkers van (para)medische diensten aan het woord.

Inhoudelijke instructie: belevingsgerichte methodiek en contactmomenten. Hoe werkt de behoeftegestuurde methodiek? Hoe maak je als team een cliëntkarakteristiek? Hoe praat je als team over belevingsgerichte omgang? Een duidelijke instructie met een aansprekend voorbeeld. Hoe maak je belevingsgericht contact? Verschillende voorbeelden worden getoond. Uitstekend materiaal om te gebruiken tijdens een cursus, maar ook voor de leidinggevende die met zijn medewerkers over de omgang met bewoners wil praten.

Handleiding: op de website van www.zorgetalentproducties.nl staat een handleiding voor leidinggevenden en opleiders over het gebruik van de DVD ten behoeve van het invoeringsproces in de instelling.

www.zorgetalentproducties.nl

www.imoz.nl

Help me even herinneren. Een gids voor mensen met milde geheugenproblemen en hun naasten [werkboek + DVD]

Liesbeth Joosten, Sanne van den Berg, Jan-Pieter Teunissen
Houten : Boh, Stafleu Van Loghum, 2007. – 160 p. + DVD (64 min.)
ISBN 978-90-313-4983-8

Dit is geen trainingsprogramma voor het geheugen. Het is een leerprogramma dat leert om ondanks een falend geheugen een kwaliteitsvol leven te leiden. Het is gegroeid uit de ervaring van ondersteuningsgroepen voor mensen met milde geheugenproblemen.

De inhoud :

Wat zijn milde geheugenproblemen, welke invloed hebben ze in heel het dagelijkse leven, hoe werkt het geheugen, en hoe gebruik je het dus optimaal?

Een aantal fabels en misverstanden over het geheugen

Welke factoren hebben een invloed op de verschillende geheugenprocessen. Hoe kan je die factoren beïnvloeden? Daarbij gaat heel wat aandacht naar een goede communicatie tussen partners. Thema's hierbij zijn: 'Spanning en ontspanning', 'Piekeren en problemen oplossen', 'Meningsverschillen en conflicten', 'Emotionele reacties', 'Plezierige activiteiten'

Heel verbindend is dat de auteurs aangeven hoe het falende geheugen van de ene, problemen veroorzaakt die zowel voor de persoon zelf als voor zijn partner gelden.

Featherhead : DVD learning resource for those who care for and support people with dementia [DVD]+ handleiding [CDrom]

Alzheimer's Society Quality Care team; written by Audrey Barton; directed by Tina Gharavi
Alzheimer's Society, cop. 2007. – 11 min.

Een korte film die een impressie geeft van de relatie tussen een man en zijn dementerende vrouw, met de onvermijdelijke misverstanden. De buurvrouw slaagt er in om af en toe de situatie tot rust te brengen. Het weinige Engels is geen hinder voor een nederlandstalig publiek.

Goed bekeken 2 : video interactie begeleiding in de ouderenzorg [DVD]

WOLSWIJK Pieter; DE HAZELAAR

Tilburg : Verpleeghuis de Hazelaar, cop. 2005. - 75 min.

Deel 1 van 'Goed bekeken' gaat over de methode Video Interactie Begeleiding (VIB) bij dementerende ouderen.

In deze DVD (deel 2) wordt de toepassing van de methode VIB in de praktijk van de ouderenzorg in beeld gebracht. Aan de hand van een aantal casussen wordt gekeken wat begeleiding met deze methode kan betekenen voor verschillende doelgroepen binnen de ouderenzorg.

De DVD start met een korte uitleg van de methode VIB; casus met een bewoonster van een psychogeriatrische afdeling van het verpleeghuis; casus met een partner van een dementerende cliënt van de psychogeriatrische dagbehandeling; casus met een jong dementerende bewoner van het verpleeghuis; casus met een partner van een CVA-cliënt van de somatische dagbehandeling; casus met een bewoonster van een Pluszorg project (gerontopsychiatrie) van een verzorgingshuis.

Benjamin en de anderen [DVD + DVD-lespakket]

Anne-Mieke van den Berg, Kitty van de Ven [Idee-ontwikkeling & Research]

Tilburg : Movedmedia, 2005. – 50 min.

"Benjamin en de anderen" is een dubbel-DVD over leven met dementie.

De eerste DVD laat zien hoe (ook tamelijk jonge) mensen hun leven steeds weer aanpassen aan het verloop van de dementie. Hoewel hun mogelijkheden steeds minder worden, blijven ze communiceren met de wereld om hen heen.

In het lespakket vormen de veertien probleemgebieden van het Landelijk Dementie Programma de leidraad. Mantelzorgers en zorgprofessionals komen uitgebreid aan het woord. De probleemgebieden worden geïllustreerd aan de hand van filmfragmenten uit de documentaire. Vervolgens kan de gebruiker kiezen voor deskundig commentaar op elk gebied. Voor het onderwijs zijn vragen ontwikkeld bij elk van de veertien probleemvelden.

Meer informatie op www.benjaminendeanderen.nl

Het zijn de kleine dingen... : afstemmen op voorkeuren en aversies van dementerende bewoners in verpleeghuizen [met handleiding] [video – DVD]

Prismant, 2000, 58 min

Dementerende bewoners in verpleeghuizen hebben net zoals iedereen voorkeuren en aversies omtrent de manier waarop zij benaderd willen worden. Vaak kan daar in hun geval niet rechtstreeks naar worden gevraagd.

Maar het is wel belangrijk de zorg binnen verpleeghuizen daar zoveel mogelijk op af te stemmen. Daartoe is een methodiek ontwikkeld, waarmee na gestructureerd observeren van voorkeuren en aversies van dementerende bewoners naar een nieuwe benadering gezocht wordt, die beter bij hen past. Het gaat vaak om kleine dingen...

Deze videofilm laat aan de hand van drie cases het werken met deze methode zien.

Goed bekeken [video]

WOLSWIJK Pieter

Trimbos-instituut, 1997, 27 min.

SAMENVATTING (Videocatalogus Trimbos-instituut, 1999)

'Goed bekeken' is een videoband over Video Interactie Begeleiding (VIB) bij dementerende ouderen. Een methode die verwant is aan Video Home Training, waarbij met behulp van video-opnamen bepaalde probleemsituaties worden geanalyseerd. Bij VIB wordt gekeken naar de interactie tussen een dementerende en een zorgverlener en worden de momenten van geslaagde communicatie als uitgangspunt genomen om de relatie verder te verbeteren. Aan de hand van een vijftal basisinteractieprincipes (volgen, ontvangen, instemmend benoemen, beurt verdelen, leiding geven) worden zorgverleners zich bewust van de goede communicatie-elementen in hun gedrag. In 'Goed bekeken' wordt de VIB-methode gedemonstreerd aan de hand van drie praktijkvoorbeelden. (...)

Video Interactie Begeleiding is een project dat ontwikkeld is door verpleeghuis De Hazelaar in Tilburg en de Stichting Orion uit Roermond. Meer informatie over de methode is te vinden in de handleiding 'Video Interactie begeleiding bij dementerende ouderen.'

SPELMATERIAAL (EN WAAR BESTELLEN)

alfabetisch op titel

Bejegening met een glimlach

verzorgenden; tehuizen; omgang; privacy
kwartetspel

Utrecht : Prismant - <http://www.prismant.nl/prismant/Publicaties>

(De) Bovenkamer : een educatief bordspel over dementie

Bond Moyson Oost-Vlaanderen

Gent : Bond Moyson, 2007 – www.debovenkamer.be

Eigen wijsheidenspel

De spelers leren zichzelf en de anderen beter kennen en leren feedback te geven aan elkaar.

Peter Gerrickens, Marijke Verstege, Judith Kunen, Gerben Willemse

2-12 spelers; 30-90 min.; aankoopprijs €26.32

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

Gevoelswereldspel

Het ervaren van mensen, situaties,... bespreekbaar maken

Peter Gerrickens, Marijke Verstege

2-12 spelers; 30-90 min.; aankoopprijs €26.32

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

Mantelzorgspel : spel voor verzorgenden over mantelzorg(ondersteuning)

mantelzorg; thuiszorg; ondersteuning

Utrecht : NIZW, 2002

ISBN 90-5050-955-X

2-5 spelers; 60-90 min.

Mantelzorgspel : aanvullende kaartenset : jonge mantelzorgers

mantelzorg; thuiszorg; kinderen; ondersteuning

Utrecht : NIZW, 2002 – www.vilans.nl > webwinkel

Waarden- en normenspel

Waarden en normen, die aan ons leven richting geven, bespreekbaar maken

Peter Gerrickens, Marijke Verste, Zjef van Dun

2-8 spelers; 30-90 min.; €17.89

Centrum Informatieve Spelen, Leuven – www.spelinfo.be

Kast “Leven in meervoud”

Een belevingskast rond dementie

Lieve Nijsmans (ontwerper); De Winde WZC

waarborg: 100 EUR, huur: 5 EUR per begonnen week; zelf afhalen en brengen

Meer info en huur:

De Winde, WZC, Werftstraat 9-11, 2431 Laakdal

014 84 92 20 – maria.meeus@dewinde.be

